

Здоровий спосіб життя досягається за допомогою комплексу технологій, які можна віднести до здоров'язберігаючих і здоров'яформуючих. Під здоров'язберігаючими технологіями розуміються всі прийоми, методи, форми, засоби організації освітнього процесу, використання яких забезпечує безпечні умови перебування, навчання і роботи освітнього закладу, йде на користь здоров'я молоді.

Манжелій Наталія Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКА В УМОВАХ НЕПОВНОЇ СІМ'Ї

Проблеми родини, сімейного виховання, впливу батьків на формування особистості стають усе більш актуальними на сучасному етапі. Сім'я покликана забезпечувати дитині умови, необхідні для її первинної соціалізації, адже саме батьки несуть правову, матеріальну й моральну відповідальність за особистісний розвиток і виховання дітей особливо на етапі раннього і дошкільного дитинства. Сім'я є тим безпосереднім соціальним оточенням, що має максимальні можливості до поступового залучення дитини до світу духовно – моральних цінностей, до виконання незнайомих і водночас соціально значущих ролей, до оволодіння досвідом рольової поведінки та спілкування, які необхідні дитині для її соціального становлення. Саме в родині відбувається соціалізація дитини, прищеплюються моральні, суспільні, сімейні цінності, формуються звички, традиції, поведінка, засвоюються перші соціальні ролі [2, с.56].

Ролі сім'ї у процесі успішної соціалізації дитини присвячені наукові роботи Г. І. Андреевої, Н. Ф. Голованової, С. І. Голод, Т. В. Кравченко, Л. Є. Ковальнової, Л. І. Маленкової, А. М. Нечаєвої, Л. Є. Пундик, Н. Г. Трофимюк та інші. Дослідженням проблеми соціалізації особистості дитини в умовах неповної сім'ї займалися такі науковці: С. В. Бондаревська, М. І. Буянов, М. А. Галагузова, Р. Т. Гурова, В. М. Целуйко, Міщик Л. І., А. В. Мудрик, Є. М. Смірнова, В. А. Титаренко, Є. І. Холостова.

Характерною рисою нашого часу є збільшення кількості неповних сімей, що виникли унаслідок розлучень, смерті одного з батьків. У таких сім'ях один із батьків (частіше мати) сам виховує дитину. Як зазначають науковці, в неповній сім'ї неможливо забезпечити повноцінні умови для соціалізації особистості, під якою розуміють весь процес входження у соціальну сферу, пристосування до неї, засвоєння соціальних ролей і функцій.

До факторів, які впливають на соціалізацію дитини в сім'ї, Т. Кравченко відносить: склад сім'ї; позицію дитини в сім'ї; основні (реальні) вихователі – соціалізатори, які здійснюють найбільший вплив на неї завдяки основному догляду, і ті, хто є для дитини найбільшим авторитетом, на кого вона найбільше хоче бути схожою; стиль виховання; власне особистісний, моральний і творчий потенціал сім'ї [3, с.119].

Процес соціалізації та виховання дітей у неповній сім'ї характеризується певними особливостями. Внаслідок відсутності одного з батьків іншому доводиться брати на себе вирішення всіх життєвих проблем родини. При цьому йому доводиться також реалізувати дефіцит виховного та соціалізуючого впливу. Поєднувати всі ці завдання дуже складно. Тому більшості неповних сім'ї доводиться зустрічатися з низкою специфічних труднощів економічного, соціального, психолого – педагогічного характеру. Значна частина таких сімей має низький рівень матеріального становища, не завжди належні житлові умови, забезпечення дитини необхідними засобами для її повноцінного розвитку, слабку мотивацію для вдосконалення власного виховного потенціалу [1, с.13].

Оволодіння дитиною соціальними нормами і правилами відбувається не лише внаслідок спеціально організованого впливу дорослих, а й в результаті спостереження та наслідування поведінки всіх членів сімейного колективу. Дитина дошкільного віку привласнює і неусвідомлені батьками форми їхньої поведінки, ставлення до самих себе та інших людей. У взаєминах з дорослими вона знаходить досвід спілкування з людьми, засвоює сімейні цінності, традиції, які утвердилися у сім'ї.

У неповних родинях складається особлива система відносин, формуються не завжди адекватні зразки поведінки. Відсутність одного із батьків може стати причиною неповноцінного виховання дітей, адже у материнських неповних сім'ях хлопчики не бачать прикладу поведіння, виконання ролей чоловіка у родині. Діти, які виховуються

одним із батьків позбавлені можливості сформувавши правильну модель взаємин чоловіка і жінки, що негативно впливає на їхню соціалізацію в цілому і на підготовленість до майбутнього сімейного життя. У результаті пережитих травм, діти з неповної сім'ї можуть бути занадто емоційними, замкнутими, мати високий рівень тривожності, занижену самооцінку [4, с.8].

Ситуація неповної сім'ї часто має негативний вплив на розвиток дитини. У соціально-економічному плані такі діти менш економічно захищені та частіше надані самі собі з-за надмірної зайнятості та трудової переважності матері. При розгляді психолого-педагогічних аспектів цього впливу можна зробити висновок, що у дітей з неповних сімей частіше виникають нервові та психічні розлади, порушення поведінки, формується дефектний тип особистості і спостерігається безліч труднощів психологічного характеру.

Список використаних джерел:

1. Грицишина Т.І. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку як соціально-педагогічна проблема /Т.І.Грицишина // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2016.– № 12.– С. 12–15.
2. Івануць О. Роль сім'ї у процесі соціалізації обдарованих дітей /О.Івануць //Психолог. – 2009.– №11-12.– С.56–58.
3. Кравченко Т.В. Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи: монографія / Т.В. Кравченко. – К.:Фенікс, 2009. – С. 119.
4. Молчанова С. В. Соціалізація дитини в неповній материнській сім'ї / С. В. Молчанова // Шкільному психологу. Усе для роботи. – 2018. – № 2. – С. 6–10